



Tilmaamaha Dakhliga 1. Tilmaamaha Racfaanka iyo Maareynta Kiiska

Waxa uu dhaqan galayaa laga bilaabo 1da January 2019

1) Ujeeddada Siyaasadda maareynta kiisaska cashuurta.

- Inay dhiirigeliyaan hufnaanta nidaamka canshuuraha
- Si looga fogaado go'aanka shakhsi ahaaneed ee maareynta kiisaska
- In la hubiyo caddaaladda maamulka ee maareynta kiisaska cashuurta
- Si looga fogaado canshuur celinta, cilladaha canshuur bixinta iyo daahidda bixinta canshuuraha
- Maaraynta Canshuuraha (Tax Case Management) waa habka loo xalliyo khilaafka canshuurta ee u dhexeeya canshuurta (Canshuur ururiyaha) iyo shirkad ama shakhsi (macmiilka canshuurta)
- dacwad canshuureedku waa mid si qaas ah ula xirirta arimaha qilaafka canshuuraha taasoo ah diidmo cadadka canshuurta la qiyaasey ee lagu yeeshay , ama in la bixin waayo waqtiga kama dambeysta ah.

2) Sababaha loo furayo kiiska cashuurta:

- Diidmo canshuur bixineed.
- Lacagaha aan caadiga ahayn ee labxiiyay
- Caddaynta canshuur celinta
- Loo dirayo canshuur celinta
- Looma xaraynin/diiwaangalin canshuur celinta
- Macaamiisha Buxinaysa cabasho
- Sida loo soo gudbiyey qiimeyn ama kala soocid.

3) Racfaanada.



- a) Canshuur bixiyaha raba inuu rafcaan qaato waa inuu ka codsadaa xafiiska Dakhliga Ururinta.
- b) Dhammaan codsiyada waa in la siiyaa foom, oo ay bixiyaan gargaar iyo tilmaamo cad oo ku saabsan sida loo buuxiyo haddii la codsado.
- c) Marka foomka rafcaanka la helo waa in la diiwaan geliyaa kiis iyo lambar kiis oo ay bixiso nidaamka RMS.
- d) Canshuur bixiyaha waa in la siiyaa nuqul rafcaan ah, oo saxiixay oo caddaynaya sarkaalka si uu u muujiyo in la helay.

4) Hannaanka loo furayo kiiska cashuurta

- a) Sarkaalka / Sarkaalka canshuurta wuxuu ka helaa cabasho ka soo qaadaha canshuurta ama si toos ah macaamilka
- b) Sarkaalka canshuurta ama sarkaalka garsoorka ayaa buuxiya foomka furitaanka kiiska cashuurta
- c) Isaga / iyada waxay dalbanayaan dukumentiyada kale oo khuseeya macmiilka
- d) Wuxuu / kiiskani ku Xiranyahay kiiska RMS isaga oo furaya kiiska Systemka
- e) Marka kiisku galo RMS, sarkaalku wuxuu kaydiyaa oo wuxuu u eg yahay 'Task tabs' tab ee loo ogolaaday in la dabagalo xisaabaha kale
- f) Agaasimaha Dakhliga ayaa eegaya kalsoonida kiiska wuxuuna siinayaa talaabo ficil dheeraad ah.

5) Goorta la xiro kiis.

- a) Kaliya Agaasimaha Canshuuraha Dakhliga ayaa awood u leh inuu xiro kiis. Kiisku waa inuu xirnaadaa marka arrinta la xalliyo tusaale ahaan;
 - i) Marka Guddiga Racfaanka ee Canshuurtu soo celiyaan go'aan
 - ii) Dukumentiyada rafcaan ah ayaa lagu fuliyay xallinta kharashka
 - iii) Waaxda Dakhliga waxay soo dirtay warqad caddaynaysa helitaanka lacag bixinta ama xaqiijinta lacagta lagu dhajiyay xisaabteeda macaamiisha
 - iv) Macmiilka waxaa lagu soo celiyay qaddar go'an.
 - v) Waaxda imtixaanka waxay u dirtay warqad bixinta dib u eegis xisaabeed



vi) Waaxda imtixaanka waxay u dirtay warqad xallinaysa arrant.

6) Habka xiritaanka Kisska

- Dhammaystir Foomka xidhitaanka Xaqijinta si loo hubiyo in dhammaan macluumaadka ay dhammaystirmaan ayna qabtaan dib u eegista guud ee faylka.
- Waa in aad Diyaarso warqad xiritaanka macaamiisha sharaxaysa duruufaha kiiska la xirayo
- Ku soo celinta wixii dukumiinti asal ah ee macmiilka, haddii ay khuseyso;
- Ku soo lifaaq Foomka xidhitaanka Xaaladda oo faylka loo soo diro Agaasimaha Canshuuraha Dakhliga si loogu ansixiyo
- Sii nuqul guddiga baarista.
- Agaasimaha Dakhliga waa inuu xiraa kiiska RMS.

7) Taageerida Guddiga Racfaanka.

- Agaasimuhu wuxuu mas'uul ka yahay inuu u sheego dadweynaha xuquuqdooda racfaanka. Wuxuu sameyn karaa ogeysiiskayga boostada, daabacaadda ogeysiiska ku haboon, ama habab kale oo ku habboon.
- Guddiga Racfaanku wuxuu ka kooban yahay dad gaar ah oo loo magacaabay ugu badnaan saddex sano oo uu wasaarada maaliyadda. Agaasimaha Canshuuraha Dakhliga waa inuu caawiyaa wasiirka si uu u aqoonsado musharixiinta suurta galka ah, waana inuu ilaaliyaa diiwaanka magacyadooda iyo macluumaadka xiriirka. Isaga ama iyadu waa in ay xaqiijiyaan in xubin kasta uu saxiixo cadeyn sir ah.
- Agaasimuhu waa inuu samaystaa qorshe lagama maarmaanka u ah shir bille ah oo guddiga ah, oo ay ku jiraan goobta ku habboon iyo cabitaanada sida loogu baahan yahay. Goobtu waa inay ku jirtaa xafiis rasmi ah, waa inay ahaato mid ammaan ah, oo gaar ah.
- Xuquuqda dadweynaha ee macluumaadka. Guddoomiyaha Guddiga Racfaanka wuxuu ka dhigi karaa macluumaad la heli karo oo ku saabsan taariikhda shirarka guddiga, dacwadaha lagu go'aamiyo iyo go'aamada la qaaday. Dhammaan macluumaadka gaarka ah ee kiiska, oo ay ku jiraan sababaha go'aanka guddiga waa qarsoodi.



e) Agaasimuhu waa inuu keenaa dhamaan dukumentiyada loo baahan yahay kulanka guddiga:

i) Agaasimuhu Waa inuu soo uruuriyaa waraaqaha dukumiintiyada khuseeya kiis kasta, waa in uu qaato tallaabooyin lagama maarmaan ah si loo xaqiijiyo waxyaabaha ku jira, waana in uu soo gudbiyaa taladiisa Xoghayta guddiga. Sida ugu macquulsan nidaamka maaraynta kiisaska ay bixiso Bisan RMS waa in loo adeegsadaa diiwaangelinta dhammaan macluumaadka, talooyinka iyo go'aamada.

ii) Agaasimuhu waa inuu diyaariyaa ajandaha, kaas oo ku taxluuqa dhammaan kiisaska la tixgeliyo, iyo dhammaan arrimaha lagala hadlo. Mawduucyada ka soo wareegtay shir hore waa in la siiyaa mudnaanta.

iii) Nuqul ka mid ah Sharciga Dakhliga Dawladda iyo xeerarka la xidhiidha waa in loo helaa xubnaha guddiga.

iv) Nuqulada wargeysyada saxaafadeed ama xayaysiinta ku saabsan rafcaanka waa in la helaa.

f) Agaasimuhu waa inuu ka soo qaybgalaa shirka guddiga si uu u bixiyo kaalmo, warbixin ama talooyin sida uu codsadey codsadhaha, laakiin ma codayn karo.

g) Agaasimuhu waa inuu hubiyaa in daqiiqadaha saxda ah ee dacwada la diiwaangeliyo laguna hagaajiyo guddoomiyaha.

h) Agaasimuhu waa inuu diiwaan geliyaa go'aamada guddiga, u sheegaan rafcaanlaha 7 maalmood gudahood, oo u saamixi mawduuca go'aanka, isagoo xiraya kiiska RMS iyo samaynta isbedel kasta oo ku yimaada xaaladda canshuur bixiyaha.

i) Agaasimuhu waa inuu qoraa bayaan saxaafadeed, oo waafaqsan shuruudaha qarsoodiga, oo uu guddoomiyuhu soo saarayo.

Lifaaqa 1. Foomka Racfaanka Canshuurta

Racfaan ka qaadashada Guddiga Racfaanka ee Cashuuraha

RMS Dacwad Lambar	Tarikhda Dacwada lafuray Tarikhda Dacwada laxiray	Sarkalka Dacwada Qabilsan
Tarikhda La soogudbiyay.	Magaca Qofkii Qabtay Documentiga Racfanka	Saxiixa Qofkii Si sax ah u qabtay Racfanka
Magaca		Saxiixa Canshuurbixiyaha



Galmudug State
Ministry of Finance & Economic Development

Cinwaanka (Xafad, Guri ama Lambarka goob Ganacsi)	
Phone	
Numbarka Canshuurta uu ku bixiyo	
Qiimqyntii Hore ee Ganacsiga (haday jirto)	

Nooca Racfaanka: Tirtir kuwa aan ku haboonayn.

Qoondaynta khaldan ee ganacsiga	Miyaad bixisay lacagta diiwaangelinta ee ganacsigaaga, Macashal Macashka Cashurta mushaharka Shaqalaha?	Haa / May
Xisaabinta khaldan ee cadadka la canshuuri karo	Ma bixisay xisaabin sax ah?	Haa / May
Diiwaangelinta khalad ah oo lagu qoro canshuur bixiyaha ganacsiga	Ma sheegtay magaca iyo cinwaanka milkiilaha ganacsiga?	Haa / May
Diiwaangelinta khalad ah lagu qoro canshuur bixiyaha.	Ma sheegtay magaca iyo cinwaanka milkiilaha guriga?	Haa / May
Canshuurta horeba waa la bixiyay.	Ma bixisay nuqul rasiidka rasmiga ah?	Haa / May

U sharax codsigaaga. (isticmaal bogag dheeraad ah haddii loo baahdo)



ISTICMAALKA RASMI AH :

Talo soo jeedinta Agaasimaha Dakhliga. (tirtir halkii kasta oo aan la aqbalin)

- Talo siinta rafcaanka. (oo ku saleysan xog sax ah oo hore u laheyd hey'adda Dakhliga)
- Talo siinta rafcaanku waxay ku saleysan tahay cadeyn aan la shaacin oo canshuur bixiye la xaqiijiyay.
- Talo soo jeedin ah in rafcaanku u baahan yahay inuu ka soo hor jeedo guddiga si uu u xaqiijiyo macluumaadka qof ahaan.
- Talo soo jeedin diidmada racfaanka. Macluumaadka la soo bandhigay waa mid aan sax ahayn ama aan la xaqiijin.
- Talo soo jeedinta diidmada racfaanka. Macluumaadka ay soo bandhigeen rafcaanku ma taageeri karo rafcaanka.)

ShARAXAAD:



Go'aanka guddiga

- Rafcaan ayaa la siiyaa.
- Racfaan ayaa dib loogu celinayaa Agaasimaha si loo tixgeliyo
- Codso macluumaad dheeraad ah Agaasimaha ama canshuur bixiyaha.
- Diidmo racfaanka.

Saxiixa Guddoomiyaha:

Taariikhda:

Wasiirka Maaliyadda & Hor. Dhaqaalaha

Saciid Siyaad Shirwac

